

Folyóiratárak 1984–1986

Az *F. W. Faxon Company* 1974 óta jelenteti meg háromévenként a folyóiratárak alakulásáról szóló jelentését. Az 1984–1986-os periódusról szóló vizs-

gálódás ugyanazokat a táblázatokat (lásd 1–8. táblázat) tartalmazza, mint a korábbiak. (A cég 1984-ben áttért az áprilistól márciusig terjedő költ-

1. táblázat

Az átlagárak alakulása 1983 júliusától 1986 márciusáig*

Tárgykör	Az előfizetett folyóiratok száma			Az utószámlázott folyóiratok száma			Átlagos előfizetési díj			Súlyozott átlagos előfizetési díj		
	1984	1985	1986	1984	1985	1986	1984	1985	1986	1984	1985	1986
AM Applied Mechanics Reviews	1077	1086	1079	456	351	229	207,14	228,45	256,59	182,59	215,95	243,68
ST Applied Science & Technology	583	620	589	299	96	84	141,83	131,71	141,87	78,05	116,45	119,88
AI Art Index	151	150	140	124	67	72	45,42	56,01	59,52	38,94	53,22	58,29
BA Biological Abstracts	3846	3860	3727	2426	2358	2269	124,44	132,07	149,94	130,89	151,04	170,07
BI Biological & Agric. Index	238	275	274	94	48	51	136,50	154,67	172,45	124,67	140,22	156,03
BP Business Periodical Index	399	450	410	284	98	115	49,94	82,82	86,46	42,26	71,44	77,06
CP Catholic Per. & Lit. Index	121	122	124	23	22	19	19,46	29,42	31,39	19,42	36,97	40,54
CA Chemical Abstracts	1315	1316	2510	656	599	925	288,03	300,22	241,25	287,57	314,69	273,84
CL Current Contents-Clin. Pract.	926	929	900	254	270	263	87,94	94,60	105,41	69,28	83,21	95,03
JE Current Index to Jrls. in Ed.	745	688	659	262	220	179	42,94	62,82	67,85	42,74	71,73	78,79
ED Education Index	301	309	376	127	123	85	37,52	56,54	60,10	35,38	61,76	65,22
EN Engineering Index	1996	1847	2579	1202	845	608	152,77	158,50	179,39	139,85	171,06	183,88
HL Hospital Literature Index	1179	1184	1153	516	470	421	84,74	101,31	114,09	62,94	88,85	98,60
HU Humanities Index	249	251	308	108	105	92	33,19	44,71	48,85	30,70	45,04	47,48
ME ISMEC	352	353	345	108	67	41	201,32	228,63	239,94	121,57	151,40	171,12
IC Index Chemicus	162	156	152	58	58	47	290,48	305,46	358,80	250,35	294,19	323,74
IM Index Medicus	2623	2624	2538	1195	1194	1114	133,85	142,83	161,99	126,85	147,57	167,15
DL Index to Dental Literature	1261	1265	1232	462	461	423	137,63	146,64	166,52	141,05	164,20	187,51
LP Index to Legal Periodicals	349	361	375	81	68	78	23,76	34,26	36,65	28,85	41,44	44,30
LL Library Literature	180	220	222	57	42	23	44,22	61,97	68,27	48,37	86,42	88,04
MR Mathematical Reviews	919	922	1113	455	420	437	211,41	226,50	266,05	208,32	240,06	272,22
MU Music Index	177	180	175	159	154	158	31,20	35,67	39,12	27,91	44,11	45,68
NL Nursing & Allied Health Lit.	209	209	198	65	69	77	33,25	51,54	55,84	34,30	57,51	62,33
OA Oceanic Abstracts	274	271	261	129	102	98	156,60	168,42	189,82	144,44	183,38	204,97
PA PAIS	1299	1309	1269	612	518	514	49,13	64,94	72,25	45,67	71,64	77,63
PH Pharmaceutical Abstracts	349	355	342	145	146	142	87,18	100,34	114,24	75,69	89,22	106,17
PI Philosopher's Index	243	238	233	105	103	103	37,65	42,42	50,51	37,48	46,92	54,98
PY Physics Abstracts	621	624	665	359	317	148	274,60	293,13	318,03	300,83	328,25	377,15
PO Pollution Abstracts	299	303	286	152	116	97	170,56	189,09	214,00	130,91	166,41	187,85
PS Psychological Abstracts	894	895	867	362	332	322	74,07	94,15	104,88	67,13	98,79	108,44
RG Reader's Guide to Per. Lit.	257	259	248	177	139	103	36,61	59,66	56,32	24,79	54,14	53,59
RP Religion Index One: Per.	237	257	251	67	66	66	24,00	34,88	37,29	29,40	47,16	48,85
SC Science Citation Index	3833	3926	4016	1568	1419	1136	184,71	196,11	223,26	158,19	180,51	207,48
SS Social Sciences Citation Index	1692	1694	1701	568	507	430	72,76	87,97	97,21	56,64	79,91	86,42
SI Social Sciences Index	339	355	367	172	161	128	64,60	88,93	88,96	56,33	84,95	85,06
SA Sociological Abstracts	1109	1107	1095	529	507	452	52,70	67,92	74,33	51,32	77,93	83,75

* A Faxon cég nyilvántartásaiban szereplő és az egyes indexelő-kivonatoló kiadványokban feldolgozott folyóiratok alapján.

A folyóiratok átlagára könyvtártípusonként

A folyóiratok előfizetési díjainak rangsora	Közművelődési könyvtárak						Felsőoktatási könyvtárak					
	A feldolgozott előfizetések százalékában			Az összes előfizetési díj százalékában			A feldolgozott előfizetések százalékában			Az összes előfizetési díj százalékában		
	83/7 84/3	84/4 85/3	85/4 86/3	83/7 84/3	84/4 85/3	85/4 86/3	83/7 84/3	84/4 85/3	84/4 86/3	83/7 84/3	84/4 85/3	85/4 86/3
Kevesebb mint 3 dollár	0,8	0,6	0,5	0,08	0,06	0,03	0,2	0,2	0,1	0,01	—	—
3–3,99 dollárig	0,5	0,4	0,4	0,06	0,05	0,03	0,3	0,3	0,3	0,02	0,01	0,01
4–5,99 dollárig	3,6	2,6	2,4	0,70	0,47	0,45	1,4	1,4	1,2	0,11	0,10	0,08
6–9,99 dollárig	16,8	14,7	11,5	4,88	3,93	2,81	5,4	5,1	4,5	0,67	0,67	0,49
10–14,99 dollárig	18,0	18,4	19,3	7,20	6,63	6,31	9,7	9,3	8,5	1,72	1,60	1,35
15–19,99 dollárig	13,4	14,1	14,0	6,68	6,48	6,01	10,2	10,3	9,7	2,40	2,30	2,06
20–29,99 dollárig	16,0	16,1	16,0	11,40	10,43	9,67	16,6	16,5	15,8	5,51	5,20	4,69
30–49,99 dollárig	15,0	15,7	17,1	15,80	15,31	15,84	21,5	20,8	21,4	11,03	10,30	9,77
50–74,99 dollárig	7,1	7,4	7,3	11,50	11,09	10,18	12,3	12,3	12,9	9,55	9,40	9,25
75–99,99 dollárig	3,2	3,7	4,4	7,28	7,56	8,29	6,3	6,9	7,3	7,03	7,40	7,28
100–149,99 dollárig	2,3	2,5	2,8	7,45	7,14	7,53	5,4	5,4	6,0	8,59	8,20	8,44
150–199,99 dollárig	1,1	1,2	1,3	5,00	4,90	5,13	2,9	3,1	3,3	6,30	6,50	6,64
200 dollárnál több	2,2	2,6	3,0	21,97	25,95	27,69	8,0	8,4	9,0	47,06	48,30	49,95
Átlagár (dollár)				41,43	45,61	48,68				82,47	86,10	92,32

3. táblázat

Hosszú távú kezdvezményes előfizetési átlagárak*

Év	3 évre	2 évre	1 évre	Egy folyóirat súlyozott átlagos ára 1 évre (dollár)	Egy folyóirat súlyozott átlagára (dollár) hosszú távú előfizetéssel (ha a kiadó lehetővé teszi)
1977	104	28	32	13,72	29,81
1978	131	27	50	14,19	31,49
1979	174	36	87	16,52	38,38
1980	168	37	88	18,08	41,02
1981	149	52	128	19,56	44,72
1982	158	53	132	22,05	49,94
1983	165	58	135	23,64	50,34
1984	135	59	103	23,48	47,38
1985	126	51	104	26,59	54,14
1986	115	38	95	27,63	53,54

* A *The Reader's Guide to Periodical Literature*-ben és a *Faxon* cég nyilvántartásaiban szereplő címek alapján. A hosszú távú (általában 3 évre szóló) előfizetési díj a tapasztalatok szerint jóval olcsóbb (3 évre csak 2,2-szerese az egyévinek).

4. táblázat

A különböző könyvtártípusok által előfizetett folyóiratok átlagára
(1976 júliusától 1986 márciusáig)

	Felső- oktatási könyvtárak	Kórházi könyvtárak	Közép- iskolai könyvtárak	Általános iskolai könyvtárak	Közművelő- dési könyv- tárak	Szakkönyv- tárak (állami szektor)	Szakkönyv- tárak- (magán szektor)
76/7-77/6	42,85	47,75	16,42	16,15	23,54	56,48	56,03
77/7-78/6	45,14	53,16	16,67	16,31	24,59	59,99	59,60
78/7-79/6	50,11	57,90	18,34	18,00	26,46	63,55	67,52
79/7-80/6	57,23	62,85	20,17	19,99	29,98	80,74	75,74
80/7-81/7	67,81	72,06	22,67	21,59	33,93	95,44	87,19
81/7-82/6	73,89	79,43	27,82	24,18	38,20	104,79	92,36
82/7-83/6	78,04	83,98	25,86	24,37	39,01	119,67	102,49
83/7-84/3	82,47	88,14	28,87	24,64	41,43	126,47	112,55
84/4-85/3	86,10	100,64	30,29	25,74	45,61	132,90	125,03
85/4-86/3	92,32	107,49	30,76	26,27	48,68	133,87	138,22

5. táblázat

Az előfizetési árak változása 1985 és 1986 között

	A folyóiratok száma	
	1984. ápri- lis-1985. március	1985. ápri- lis-1986. március
Változatlan az előfizetési díj	125,721	117,804
Nőtt az előfizetési díj	23,275	37,065
Csökken az előfizetési díj	6,485	596
Megszűnt a folyóirat	804	785
Közvetlenül rendelték meg	227	125
Utószámlázott folyóirattá vált	10,891	11,221
Ideiglenesen szünetelt	524	610

Megjegyzés: az 1984-1985-ös költségvetési évben 236 193, az 1985-1986-osban 280 990 folyóiratcím szerepelt a Faxon cég nyilvántartásában.

6. táblázat

A folyóiratok átlagára könyvtártípusok szerint
(Az 1985 áprilisától 1986 márciusáig leszámított tételek alapján)

A címek száma	Felső- oktatási könyvtárak	Kórházi könyvtárak	Közép- iskolai könyvtárak	Közművelő- dési könyv- tárak	Szakkönyv- tárak (állami szektor)	Szakkönyv- tárak- (magán szektor)
2000-nél több	-	-	-	-	-	-
1500-1999	53,60	-	-	-	-	-
1000-1499	74,90	-	-	62,08	75,43	75,44
750-999	98,66	123,51	-	87,54	-	101,68
500-749	109,33	151,63	-	85,56	114,78	126,92
300-499	96,24	123,46	-	51,18	164,99	179,02
201-299	86,99	106,34	34,47	47,32	154,21	148,58
151-200	79,36	89,50	30,49	45,03	131,95	113,75
101-150	83,04	79,02	33,02	41,93	128,95	128,61
76-100	86,30	97,43	33,16	35,02	128,33	138,31
50-75	89,50	98,31	30,11	34,30	114,74	151,49
20-49	89,23	98,42	26,99	37,18	116,10	127,43

7. táblázat

A bel- és külföldi folyóiratok átlagára

	Belföldi folyóiratok			Külföldi folyóiratok		
	1984	1985	1986	1984	1985	1986
A címek száma	26 648	29 951	28 373	14 204	14 202	14 446
Átlagár	87,47	92,39	98,60	79,09	81,77	99,76

ségyvetési évre, ezért az 1983–1984-es időszak csak 9 hónapot fog át; ez a körülmény azonban lényegileg nem befolyásolta a végeredményt.) Az adatok mögött 190 000 cím és 25 000 előfizető rejlik.

A táblázatok adatait a könyvtárak jól tudják hasznosítani gyarapítási munkájukban, különös tekintettel az egyes szakterületekre. A referálólapok vagy a Kongresszusi Könyvtár szakcsoportjai szerint is lehet elemezni az előfizetett folyóiratok árát. Egy-egy folyóirat-kategória súlyozott átlagos árát úgy ál-

lapították meg, hogy az egyes címek előfizetési árát megszorozták a Faxon cégen keresztül lebonyolított előfizetések számával, majd összeadták az így kapott összegeket, s elosztották a kategóriába tartozó valamennyi folyóirat összes előfizetésével. Így azoknak a folyóiratoknak az ára, amelyekre nem futott be előfizetés, a súlyozott átlagárban nem tükröződik, csupán az egyszerű átlagárban.

A felsőoktatási könyvtárak által előfizetett folyóiratok átlagár-növekedésének üteme fokozódott, más könyvtártípusokban stagnált. Egyes könyvtártípusokban ütemlassulás következett be (pl. a kórházi könyvtárakban az 1984–1985-ös 14%-os emelkedés 6,8%-ra csökkent 1985–1986-ra). A hazai, azaz USA-beli folyóiratok átlagára csekély, az előző évinek megfelelő arányban (6,2%) nőtt 1986-ban: 92,39 dollárról 98,60-ra. Viszont – a dollár árfo-lyamesésével összefüggésben – a külföldi folyóira-
tok átlagára 81,77 dollárról 99,76-ra nőtt (22%) 1986-ban.

A folyóiratok átlagára egyes szakterületeken

8. táblázat

A Kongresszusi Könyvtár szakcsoportja	Az árazott címek száma			Átlagos 1 éves előfizetési díj			A változás 1985-ről 1986-ra (%)	Súlyozott átlagos 1 éves előfizetési díj			A változás 1985-ről 1986-ra (%)
	1984	1985	1986	1984	1985	1986		1984	1985	1986	
AN Újságok	1789	1578	1526	124,73	124,16	128,45	3,46	184,48	140,87	149,41	6,06
AP Általános folyóiratok	609	559	558	44,26	45,30	47,32	4,46	44,31	44,34	44,42	0,18
B Filozófia	1511	1334	1332	37,04	36,91	37,63	1,95	67,90	71,35	71,89	0,76
BF Lélektan	350	281	271	67,31	76,27	73,05	-4,22	102,71	110,80	106,11	-4,23
BX Felekezetek és szekták	357	358	361	20,85	20,89	22,44	7,42	32,23	32,27	34,90	8,15
D Egyetemes ókori történelem	1233	925	986	45,11	48,61	52,91	8,85	62,37	67,28	70,28	4,46
DS Ázsia története	392	309	300	41,96	45,07	46,03	2,13	59,55	57,26	58,48	2,13
E Amerika története	288	240	230	31,67	33,92	36,16	6,60	50,73	51,66	52,03	0,72
F Egyetemes történelem	542	457	474	29,92	33,76	32,92	-2,49	36,43	38,30	39,22	2,40
G Általános földrajz	1118	977	961	47,29	46,88	50,92	8,62	60,54	63,69	65,29	2,51
GV Szórakozás	532	507	508	27,64	28,20	31,34	11,13	41,43	45,93	49,04	6,77
H Általános társadalomtudomány	5506	5028	4927	97,30	102,08	112,82	9,66	83,20	88,20	96,39	9,17
HB Elméleti közgazdaságtan	202	192	193	78,19	76,37	89,91	17,73	92,32	91,31	104,55	14,50
HC Gazdaságtörténet	556	534	526	93,08	92,39	107,49	16,34	84,08	81,45	96,09	17,97
HD Mezőgazdaság és ipar	1261	1148	1128	96,90	93,57	100,31	7,20	83,26	88,10	93,33	5,94
HE Közlekedés és távközlés	396	359	334	86,00	99,29	103,37	4,11	87,19	88,79	98,19	10,59
HF Kereskedelem	971	873	850	89,74	96,99	107,95	11,30	67,15	72,37	77,34	6,87
HG Pénzügy	729	696	685	199,70	216,99	236,39	8,94	136,39	159,32	168,08	5,50
HJ Közpénzek	80	76	74	82,57	80,34	90,67	12,86	77,21	81,77	100,33	22,70
HM Általános szociológia	194	145	142	55,93	63,71	76,65	20,31	94,09	96,44	115,01	19,26
HQ Társadalmi csoportok	191	187	185	48,64	47,61	51,85	8,91	66,89	67,33	72,48	7,65
HV Szociálpolitika – Bűnözés	389	355	337	58,89	66,44	69,72	4,94	69,79	77,75	83,47	7,36
J Politikatudomány	663	574	558	63,75	76,06	82,33	8,24	85,21	102,09	104,46	2,32
K Jog	1171	1143	1140	77,34	85,46	91,43	6,99	57,79	58,02	60,67	4,57
L Általános pedagógia	1113	961	934	43,78	44,64	47,12	5,56	49,65	53,74	60,04	11,72
LB Elméleti és gyakorlati pedagógia	541	463	446	48,92	51,05	54,22	6,21	53,71	58,43	62,33	6,67
N Szépművészetek	591	514	501	48,17	46,81	51,29	9,57	55,73	52,65	59,25	12,54
P Filológia és nyelvtudomány	1794	1427	1408	33,26	31,49	34,72	10,26	40,43	40,92	44,69	9,21
PN Irodalomtörténet	566	560	546	33,86	32,56	36,28	11,43	38,10	38,02	41,83	10,02
Q Általános természettudomány	5406	4521	4427	197,09	217,46	247,42	13,78	228,03	233,45	263,02	12,67

A Kongresszusi Könyvtár szakcsoportja	Az árazott címek száma			Átlagos 1 éves előfizetési díj			A vál- tozás 1985-ről 1986-ra (%)	Súlyozott átlagos 1 éves előfizetési díj			A vál- tozás 1985-ről 1986-ra (%)
	1984	1985	1986	1984	1985	1986		1984	1985	1985	
QA Matematika	773	700	677	152,09	172,67	199,93	15,79	157,29	155,79	174,55	12,04
QB Csillagászat	127	112	111	152,32	153,58	178,93	16,51	141,95	154,05	175,94	14,21
QC Fizika	1009	989	981	260,06	249,21	280,97	12,74	331,93	357,41	403,16	12,80
QD Kémia	737	541	532	326,18	420,62	488,68	16,18	401,36	414,89	493,31	18,90
QE Geológia	383	257	259	95,89	108,75	124,01	14,03	137,83	139,66	169,39	21,29
QH Természettudomány	681	549	522	175,51	199,76	224,28	12,27	223,85	225,39	261,00	15,80
QK Botanika	228	174	168	100,45	105,93	119,37	12,69	131,28	130,53	142,73	9,25
QL Zoológia	446	363	357	97,49	106,22	116,70	9,87	124,14	134,69	152,14	12,96
QP Fiziológia	388	327	316	278,10	291,68	319,42	9,51	336,81	345,87	370,19	7,03
QR Mikrobiológia	196	160	156	210,72	248,37	294,11	18,42	228,37	250,80	275,19	9,72
R Általános orvostudomány	3735	3347	3256	91,29	99,19	111,34	12,25	89,44	93,06	104,47	12,26
RA Közegészségügy	428	404	392	82,72	87,62	99,09	13,09	94,79	96,24	106,18	10,33
RC Belgyógyászat	1073	950	905	93,75	100,29	113,20	12,87	92,42	96,78	107,85	11,44
RD Sebészet	254	230	223	79,96	83,94	92,51	10,21	71,65	76,96	91,86	19,36
RK Fogászat	194	180	181	41,16	42,24	48,38	14,54	63,30	61,85	69,99	13,16
RM Gyógyszerészet	279	264	257	135,68	142,62	158,31	11,00	120,50	122,93	141,38	15,01
RT Betegápolás	153	140	147	41,49	43,26	46,26	7,42	48,16	49,74	53,22	7,00
S Általános mezőgazdaság	1391	1319	1314	60,58	63,82	72,67	13,87	77,38	78,53	89,46	13,92
SB Növénytermesztés	393	370	360	69,52	73,55	86,52	17,63	98,32	92,67	104,71	12,99
SF Állattenyésztés	385	356	355	61,18	68,67	74,80	8,93	83,61	83,45	88,01	5,46
T Műszaki tudomány	4814	4393	4261	128,75	128,75	141,96	10,26	106,07	104,73	117,06	11,77
TA Általános mérnök	509	456	443	123,49	123,49	139,55	13,01	151,69	136,21	161,27	18,40
TJ Gépészmérnök	445	420	408	185,75	185,75	206,61	11,23	158,02	141,50	163,13	15,29
TK Villamos és nukleáris mérnök	708	660	626	169,00	182,60	194,89	6,73	123,81	126,56	135,00	6,67
TL Közlekedésmérnök	337	311	299	91,99	79,62	98,40	23,59	73,28	76,09	86,36	13,50
TP Vegyészet	734	662	641	122,99	126,29	137,56	8,92	128,58	127,64	139,81	9,53
TS Ipari gyártmányok	450	412	395	82,78	82,67	90,78	9,81	76,53	77,90	86,22	10,68
TX Háztartás	217	202	206	65,45	64,24	68,44	6,54	54,68	55,72	61,61	10,57
Z Könyv- és könyvtár- tudomány	1574	1177	1160	134,43	149,98	157,24	4,84	125,25	126,86	135,22	6,59

LENZINI, R. T.: Periodical prices 1984–1986 update.
= The Serials Librarian, 11. köt. 1. sz. 1986. p.
107–115./

(Papp István)

Szemponatok az automatizált rendszerek kiválasztásához

Az automatizált könyvtári rendszerek főbb előnyei:

- ◆ Az irodai, ismétlődő és rutinfeladatok kiküszöbölhetők, vagy pontosabban, gyorsabban és jobban ellenőrizhetően végezhetőek el.
- ◆ A szolgáltatások iránti igények növekedéséből fakadó munkaerő-szükséglet csak a termelékenység emelésével ellensúlyozható.
- ◆ Az egyes tevékenységekre eső költségek egyes állások megszüntetésével csökkenthetők
- ◆ A felhasználók új, magasabb szintű szolgáltatá-

sokhoz jutnak, s a könyvtárak közötti együttműködés is könnyebb lesz.

- ◆ Lehetővé válik azoknak az adatoknak a gyűjtése, amelyek segítik a könyvtárost az állomány kezelésében.

Az automatizált rendszerek könyvtári használatának sikere vagy kudarca gyakran már a tervezési fázisra, illetve a kezdeti lépésekre vezethető vissza. A technológia bonyolultsága és a közrejátszó tényezők sokfélesége indokolja az automatizálási döntések alapos mérlegelését.